

0 – 1 vuotiaan seksuaalisuus

Mitä lapsessa tapahtuu?

Mitä lapsi voi tehdä tai kysyä?

Miten aikuinen voi tukea ja ohjata lasta?

Keho, kehitys	Lapsi oppii, miltä oma keho ja koskettelu tuntuu.	Lapsi tutkii kehoaan käsin ja suulla. Myös vaipan alla olevat alueet kiinnostavat.	Pidä lasta lähellä, silittele ja juttele. Kerro kehon osien nimiä: korvat, pimppi, pippeli. Katsele lapsen kanssa ihmisiä kuvakirjoista. Kosketa lasta hellästi.
Tunteet	Tunteet vaihtelevat ilosta kiukkuun. Lapsi huomaa, miten muut suhtautuvat tähän.	Lapsi hymyilee, itkee, kiljuu riemusta. Lapsi kaipaa ihailua.	Kun lapsi on kiukkuinen, ota syliin ja rauhoita. Opetta, että voi suuttua, mutta muita ei saa satuttaa. Ihaile, juttele ja pajaa lasta usein.
Läheisyys, hyvä olo, itsetunto	Lapsi löytää kehostaan paikkoja, jotka tuntuvat hyviltä. Lapsi haluaa olla lähellä vanhempia.	Lapsi on mielellään alasti, saattaa kosketella sukuelimiään ja nauttia siitä. Tätä voidaan kutsua unuttamiseksi.	Ota lapsi syliin ja juttele: ”Se on pippeli/pimppi/sukuelin. Se on hieno. Pestään se nyt.”
Ympäristö, muut ihmiset	Lapsi kiinnostuu ympäristöstä ja toisista lapsista. Lapsi voi välillä vierastaa.	Lapsi tarkkailee ja matkii. Tutkii ympäristöään. Tulee syliin turvaan. Haluaa osoittaa rakkauttaan.	Kerro miltä tuntuu, jos pajaa tai satuttaa. Anna lapsen tutustua monenlaisiin ihmisiin.
Hyvinvointi, terveys	Lapsi haluaa, että hänet hyväksytään. Ei halua pahaa oloa.	Lapsi koskettelee ja tutkii suullaan ja käsillään. Muistaa, miltä tuntuu pajaus ja kipu.	Näytä lapselle, että sinusta on hauskaa olla hänen kanssaan. Anna lapsen kosketella omaa kehoaan. Rakastaminen ja nauttiminen on sallittua.
Lisäntyminen	Oma perhe tai tuttavaperhe voi odottaa vauvaa.	Vauvamaha saattaa kiinnostaa lasta.	Katsele lapsen kanssa kuvakirjoja vauvan kasvusta mahassa. Voit kertoa, että vauva kasvaa vauvansiemenestä. Vauvan koti on äidin mahassa.
Normit, tavat	Lapsi alkaa ymmärtää puhetta ja puhuu itse. Lapsi opettelee mitä ei-sana tarkoittaa.	Lapsi voi koskea omaa ja muiden sukuelintä, rintoja tai peppua. Lapsi oppii, mitä saa tehdä ja mitä ei.	Ohjaa lasta lempeästi ja asiallisesti. Lasta ei saa satuttaa.
Oikeudet	Lapsi on utelias ja näyttää tunteensa.	Tutkii innokkaana ympäristöään ja itseään.	Anna lapsen tutkia, leikkiä, näyttää tunteensa. Huolehdi turvallisuudesta. Anna apua, kun lapsi tarvitsee sitä.

